

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 24.03.2025

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 24.03.2025

Lahden kaupungin lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

711/03.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Työllisyyspalvelujohtaja Taisto Tuominen, puh. 044 482 6976

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kynnäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa perusteluosassa esitetyn lausunnon hallituksen esitykseen työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023), työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia (381/2023), kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023), työttömyysturvalakia (1290/2002), kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia (189/2001), saamen kielilakia (1086/2003) ja

tulotietojärjestelmästä annettua lakia (53/2018). Lahden kaupungin lausunto on esitetty alla. Palaute on pyydetty esittämään alla olevan jaottelun mukaisesti.

Lahden kaupungin lausunto

Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Yleisesti voidaan todeta, että hallituksen esityksessä olevat normien purkuesitykset jäävät vähäisiksi siihen nähden, mitkä odotukset olivat. Lainsäädännön tiukka normiohjaus hankaloittaa työvoimaviranomaisten asiakaslähtöisen asiakaspalvelun ja prosessien kehittämisen. Palvelujen uudistaminen on vaikeaa ja joissain tapauksissa mahdotonta, kun laki määrittää palvelujen ehtoja tiukasti.

Palveluprosessi

1. Yleistä lausuttavaa palveluprosessista

Palveluprosessin tapahtumien erittely laissa alkuhaastatteluksi, työnhakukeskusteluksi ja täydentäviksi työnhakukeskusteluiksi rajaa tarpeettomasti työvoimaviranomaisen mahdollisuuksia nimetä ja tuotteistaa omaa palveluprosessia. Lakitasolla riittäisi, että todettaisiin työvoimaviranomaisen velvollisuudeksi järjestää erilaisia työnhakukeskusteluja hakijan kanssa. Näiden nimeäminen tulisi jättää työvoimaviranomaiselle.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Alkuhaastattelun järjestäminen kymmenessä päivässä viiden sijaan tuo toki joustoa esim. Ruuhkahuippuina. Mutta mikäli työvoimapolitiinen lausunto tulee kuitenkin yhä antaa viiden arkipäivän kuluessa, ei alkuhaastatteluajan pidentämisellä kymmeneen arkipäivään ole käytännön prosessin kannalta lopulta juurikaan merkitystä. Vanhassa työvoimapolitiikan soveltamisohjeessa on ollut tarkennuksena, että alkuhaastattelun ja muiden läsnä toteutettavien tapaamisten

järjestämisestä voidaan poiketa palvelun ruuhkautuessa tilapäisesti. Myös ryhmiä on voitu hyödyntää toiminnan ruuhkautuessa. Nyt ehdotettu pykälä ei mahdollistaisi ko. Joustoja alkuhaastattelun toteuttamistavassa. Työvoimaviranomaisen sujuvan toiminnan kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että ruuhkahuippuina sekä esim. Lomautuspiikkeinä tai mahdollisen uuden pandemian tyylinä erityisaikoina asiakasmäärien äkilliseen kasvuun vastaamiseksi pystyttäisiin luomaan juostavia palvelumalleja.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan ehdotus on kannatettava. Kaiken palvelun pitäisi perustua asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen eikä laissa määriteltäviin määräaikoihin. Työvoimaviranomainen tekee julkisen vallan mukaista harkintaa, ja asiakkaiden tilanteet poikkeavat toisistaan ja yksityiskohtainen lainsäädäntö jäykistää harkintavallan tosiasiallista käyttöä.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan ehdotus on kannatettava. Nykyinen muistutuskäytäntö luo tyhjäkäyntiä palveluprosessiin. Työvoimaviranomaisille tulisi antaa harkintavaltaa asioinnin laiminlyönnistä johtuvan asian ratkaisuun.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Sisältöjen määrittely on ristiriidassa asiakaslähtöiseen ja henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen perustuvaan palveluun nähden. Laissa ei tulisi määritellä liian tarkasti sitä, mitä asiakkaan suunnitelmaan tulee olla kirjattuna, mikäli suunnitelma aidosti perustuu asiakkaan palvelutarpeeseen ja tilanteeseen.

Työvoimaviranomaisen lakisääteisiä tehtäviä työnhakusuunnitelmaan tai työnhakuun liittyen ei saa lisätä.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisen tuotteistaminen, nimeäminen tai niiden sisältöjen määrittely laissa ei ole tarkoituksenmukaista yksilöllisen asiakaspalvelun toteuttamiseksi. Lain tulisi mahdollistaa myös palveluntuottajien ja yhteistyökumppaneiden hyödyntäminen asiakkaan palveluprosessin hallitussa eteenpäinviemisessä mm. täydentävien työnhakukeskusteluiden osalta. Myös erilaiset ryhmäpalvelut voivat palvella asiakkaan prosessia ja työnhakua. Ruuhka-aikoina ryhmäpalvelujen järjestäminen täydentävänä työnhakukeskusteluna toisi joustoa viranomaisen mahdollisuuksiin toteuttaa prosessia, mutta mikäli palvelun tulee olla henkilökohtaista, tulee ryhmäpalveluiden olla jatkossa mahdollisia. Palvelutuotannossa tulee voida huomioida paikalliset toimintaedellytykset.

Työnhakuvelvollisuus

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Työnhakuvelvoitteen asettamisen yksinkertaistaminen ja luopuminen joistain poikkeuksista on positiivinen suunta, mutta riittämätön. Työnhakijoiden palvelutarpeet ovat yksilöllisiä, joten kaavamainen prosessi ei edistä työllistymistä, vaan pahimmillaan johtaa siihen, että asiakkaat jättäytyvät pois palveluista, vaikka eivät työllistyisikään. Työnhakuvelvoitteen kohdentaminen osa-aikatyössä oleville tulisi kuitenkin perustua työvoimaviranomaisen harkintaan, eikä pitäisi olla automaatio varsinkin, jos työaika on lähellä laissa esitettyä 80% kokoaikatyöstä. Kahden tai useamman osa-aikatyön työaikojen yhteensovittaminen on haastavaa.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Osa-aikatyötä tekevien osalta tulisi kirjausta vielä tarkistaa ja tarkentaa niin, että työvoimaviranomaisella olisi enemmän harkintaa tarkoituksenmukaisen työnhakuvelvoitteen kirjaamisessa osa-aikatyötä tekeville. Alennetun työnhakuvelvollisuuden asettaminen tulisi perustua pelkästään työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiseen harkintavallan käyttöön, eikä sitä tulisi yksityiskohtaisesti säädellä laissa.

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Työnhakuvelvoitteen asettamisen norminpurkua tulisi viedä vielä merkittävästi pidemmälle ja työvoimaviranomaisen harkintaa tulisi lisätä soveltuvan työnhakuvelvoitteen asettamisessa. Näin välttyttäisiin turhilta työhakemuksilta ja työnantajien turhautumiselta siihen, että työtä hakevien joukossa on monia, jotka eivät hae työpaikkaa tosissaan. Niin työnantaja- kuin yrittäjäjärjestöt ovat kohdistaneet kritiikkiä työnhakuvelvollisuuteen. Pahimmillaan tämä johtaa siihen, että työnantajat eivät ilmoita työpaikkoja avoimiksi työvoimaviranomaisille ja työnhaku vaikeutuu työnhakijoiden näkökulmasta.

4. Työnhakuvelvollisuuteen ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Lahden kaupunki ei kannata tätä ehdotusta, sillä työnhakuvelvoitteen asettamisen tulisi perustua asiakkaan tilanteeseen enemmän kuin yksiselitteisesti siihen, että työaika on pienempi kuin 80 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta. Monissa tilanteissa alennettu työaika voi olla asiakkaan työmarkkinoilla pysymisen edellytys, eikä tarvetta lisätyölle tai

työnhakuvelvoitteelle ole. Alentuneesti työkykyisten työssä olevien erityistarpeet tulee ottaa huomioon tätä arvioitaessa.

Työtarjoukset

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Työtarjous ja työtarjouksiin liittyvä vuoropuhelu asiakkaan kanssa on keskeinen työnvälityksen elementti. Pääpaino asiakkaiden kanssa käytävään keskusteluun tulee liittyä työn hakemiseen ja työmahdollisuuksien kartoittamiseen määrämuotoisten työnhakukeskustelujen sijaan.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Lahden kaupungin näkemys on, että tukee. Palvelun ja velvoittavuuden pitäisi olla johdonmukaista ja asiakkaalle ymmärrettävää alusta alkaen. Hakemalla yksilöityä työpaikkaa viranomaisen tekemän työtarjouksen mukaisesti asiakkaan tulisi kuitenkin pystyä täyttämään työnhakuvelvollisuuttaan. Työnhaun tulisi perustua muuhun kuin työttömyysturvan karenssiuhkaan, joten työtarjousmenettelyä tulisi kehittää aktiivisemmän työntarjoamisen muotoihin (esimerkiksi tekoälyn ja robotiikan avulla).

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan selkeyttävät, mutta ehdotetut muutokset ovat riittämättömiä.

Työnhakuprofiilit ja palvelualusta

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Työnhakijan mahdollisuus julkaista työnhakuprofiili valtakunnallisella palvelualustalla on positiivinen asia. Kaikkien työnhakijoiden kohdalla profiilin julkaiseminen ei kuitenkaan välttämättä edistä työnhakua, sillä monilla aloilla työpaikat menevät muita reittejä, kuin julkisen palvelualustan kautta. Näin ollen velvollisuus työnhakuprofiilin julkaisemiseen voi aiheuttaa monessa tapauksessa turhaa työtä työnhakijan näkökulmasta, eikä suoranaisesti edistä työn saantia. Tämä laskisi kokonaisuudessaan työnhakuprofiileista koostuvan tietovarannon laatua ja käytettävyyttä. Monet työnantajat eivät myöskään tiedä, osaa tai ehdi hyödyntää palvelualustaa sopivien työhakijoiden etsinnässä, ellei palvelua markkinoitaisi laajasti ja tarpeen vaatiessa autettaisi työnantajia sen hyödyntämisessä.

Työvoimaviranomaisen velvollisuus tehdä työnhakuprofiili työnhakijan puolesta, mikäli tämä ei itse sitä jostain syystä osaa tai pysty julkaisemaan, ei tue hallituksen peräänkuuluttamaa norminpurun henkeä, vaan lisää työvoimaviranomaisen työtaakkaa sellaisissakin tilanteissa, joissa niin asiakas kuin työvoimaviranomainen olisivat molemmat sitä mieltä, ettei työnhakuprofiilin täyttäminen ole asiakkaan työnhaun kannalta relevanttia. Työnhakuprofiilin täyttämisen pitäisi perustua asiakkaan palvelutarpeeseen ja viranomaisen harkintaan. Lahden kaupunki katsoo, ettei työnhakuprofiilin julkaisemista asiakkaan puolesta tule tehdä työvoimaviranomaisen lakisääteiseksi velvoitteeksi. Se, ettei asiakkaalle aiheutuisi mitään seuraamuksia tai sanktiota julkaisematta jättämisestä, ei myöskään ole linjassa muiden tämän lain säädösten kanssa, joista asiakkaalle aiheutuu sanktiot tekemättä jättämisestä. Jos velvoittavuus tehdään, sen resursointi tulee valtion toimesta kompensoida työvoimaviranomaiselle täysimääräisesti. Lisäksi tulisi arvioida, voitaisiinko toteutus ostaa palveluntuottajilta, mutta sekin edellyttää täysimääräistä kompensatiota valtiolta. Ilman lisäkompensatioita Lahden kaupunki vastustaa ehdotusta.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Työnhakijan työttömyys on salassapidettävä tieto ja, jos tieto julkaistaan vain työttömistä työnhakijoista, rikotaanko silloin salassapito- ja GDPR:n säädöksiä? Kuka julkaistun tiedon omistaa, onko työnhakijalla oikeus poistaa häntä koskevat tiedot kyseisestä palvelusta.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Automatiikan rakentaminen työnhakijaprofiilien (A-TMT) ja tulorekisterin välille on hyödyllinen. Lisäksi Opetushallituksen Koski-tietovarannon ja Eläketurvakeskuksen työsuhderekisterin hyödyntäminen voisi helpottaa työnhakija-asiakkaiden asiakaskokemusta.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Myös työvoimaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus hyödyntää työssään työnhakuprofiileja etsiessään osaavaa työvoimaa työnantajien tarpeisiin. Tämä edistäisi työvoimaviranomaisten mahdollisuutta tukea osaavan työvoiman liikkuvuutta ja hakea osaajia myös oman alueensa ulkopuolelta.

Työttömyysturva

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Ei lausuttavaa.

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Ei lausuttavaa.

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Ei lausuttavaa.

Vaikutusarviointi

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Valtiontalouden tarkastusvirasto nosti arviossaan näkökulman, jossa nykyisen palvelumallin kaavamaisuus ei mahdollista yksilöllisten palvelujen tarjoamista asiakkaille. VTV:n mukaan tämä on johtanut omatoimisten asiakkaiden ylipalveluun ja vaikeasti työllistyvien asiakkaiden alipalveluun.

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitu ehdotettujen muutosten vähentävän työvoimaviranomaisen työtä. Lahden kaupunki on arviosta eri mieltä, ja kokonaisuutena tämän ehdotuksen arvioidaan lisäävän hallinnollista työtä. TE24-uudistuksen resursointi on laskettu eri työllisyystilanteessa ja se on nykyiseen työllisyystilanteeseen nähden äärimmäisen tiukka. Tässä esityksessä kuntien peruspalvelutehtävät lisääntyvät merkittävästi. Esityksellä lisätään työvoimaviranomaisen henkilöstön työhön mekaanista tallennustyötä sen sijaan, että työtä voisi painottaa enemmän työn ja työnhakijan kohtaamiseen eri keinoin.

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Muutoksilla olisi vaikutuksia myös yrityksiin, mutta hankaloittavasti. Työnantajan kannalta avoinna olevaa tehtävää haluavan työntekijän tunnistaminen hankaloituu hallituksen esitysluonnoksen toteutuessa. Työnhakijan kannalta hänen tietosuojansa on uhattuna, jos hänen työttömyytensä paljastuu.

Muuta lausuttavaa

Lahden työllisyysalue ehdottaa, että muutosturvakoulutusten käsittelyyn liittyvää prosessia helpotetaan osana normien purkamisen kokonaisuutta. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi selvittämällä Työllisyysrahaston mahdollisuutta myöntää valtakunnallisia palveluseleitä koulutuksiin hakeutumiselle. Muutosturvaan liittyvien koulutustarpeiden käsittely on nykytilassa 45 työllisyysalueen toimesta epätarkoituksenmukaista. Työllisyysalueet eivät toimi koulutusten maksajina ja asetelma aiheuttaa valtavan määrän ristiin laskuttamista 45 työllisyysalueen ja Työllisyysrahaston välillä. Työllisyysalueilla ei ole myöskään näkymää irtisanottujen tulotietoihin, jolloin koulutusten arvo joudutaan joka tapauksessa arvioimaan jonkinlaisen mediaaniarvon mukaisella tavalla.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 11 luvun 101 §:n mukaan, "Jos starttirahan saajalla on starttirahakauden aikana yritystoimintaan liittymättömiä tuloja tai hänen palkkakustannuksiinsa on myönnetty muuta julkista tukea, tulojen määrä vähennetään starttirahan määrästä. Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja." Lahden työllisyysalueen mielestä on kohtuutonta, että starttirahan määrästä vähennetään starttirahakautta edeltävälle ajalle myönnetty työttömyysetuus, jos sen maksupäivä ajoittuu starttirahakauden ajalle. Lain aiempi sanamuoto "Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta..." oli tarkoituksenmukaisempi.

Palkkatukea koskevat säädökset hankaloittavat työttömien tuettua työllistämistä ja laissa määritellyt maksuosuudet ja tukijaksojen kestot tulisi vapauttaa työvoimaviranomaisen harkinnalle. Uudistuksen tavoitteena oli tehostaa työllisyyspalveluja, mutta tällä hetkellä tiukka normiohjaus hankaloittaa palvelujen kehittämistä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 24.03.2025

Toimenpiteet

Ote työllisyyspalvelujohtaja, lausunto toimitetaan Työ- ja elinkeinoministeriöön 28.3.2025 mennessä lausuntopalvelun (www.lausuntopalvelu.fi) kautta.